

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

ИЗВЈЕШТАЈ
о оцјени урађене докторске тезе

ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Научно-наставно вијеће Филозофског факултета на сједници одржаној 25.09.2016. године именовало је Комисију за оцјену докторске дисертације „*Дидактичка утемељеност мисаоних активности ученика и функције наставника у припремању и извођењу средњошколске наставе*“ кандидата mr Амера Ђаре у саставу:

1. проф. др Миле Илић, редовни професор Филозофског факултета Универзитета у Бањој Луци, предсједник
2. проф. др Бранка Ковачевић, ванредни професор Филозофског факултета Универзитета у Источном Сарајеву, члан и
3. проф. др Драгенко Јоргић, ванредни професор Филозофског факултета Универзитета у Бањој Луци, члан.

1. УВОДНИ ДИО ОЦЈЕНЕ ДОКТОРСКЕ ТЕЗЕ

Докторска дисертација „*Дидактичка утемељеност мисаоних активности ученика и функције наставника у припремању и извођењу средњошколске наставе*“ кандидата mr Амера Ђаре написана је на 164 странице. У дисертацији су приказане 24 табеле и 6 слика. Докторска дисертација садржи следеће дијелове: САДРЖАЈ, САЖЕТАК, УВОД, ТЕОРИЈСКО-НАУЧНО РАЗМАТРАЊЕ ПРОБЛЕМА, МЕТОДОЛОШКИ ОКВИР ИСТРАЖИВАЊА, АНАЛИЗУ И ИНТЕРПРЕТАЦИЈУ РЕЗУЛТАТА, ЗАКЉУЧЦИ И ПРИЛОЗИ. Унутар теоријско-научног разматрања проблема налазе се следећи поднаслови: мисаона активизација ученика,

дидактичка утемељеност мисаоних активности ученика у настави, мисаоност и активност, врсте и вриједност активности, метакогнитивне способности ученика средње школе, лоше навике наставника које ометају интелектуално осамостаљивање ученика, технике подстицања мисаоне активизације ученика, дидактичка утемељеност мисаоних активности у припремној фази, неопходност дидактичке анализе наставе у средњим школама, важност планирања мисаоних активности у средњошколској настави, утемељеност мисаоних активности ученика у задацима наставе, повезаност Блоомове таксономије циљева учења и мисаоне активизације ученика у припремној фази наставе, утемељеност мисаоних активности ученика у дидактичким теоријама, дидактичка утемељеност мисаоних активности у изведеној фази, сложеност извођења средњошколске наставе и мисаона активизација ученика, улога наставних метода у мисаonoj aktivizaciji ученика, дидактичке вриједности вербалних наставних метода у мисаonoj aktivizaciji ученика, дидактичке вриједности метода рада на тексту у мисаonoj aktivizaciji ученика, улога технике "структуре дефиниције" у мисаonoj aktivizaciji ученика, улога технике констрирања дефиниције из примјера (индукције) у мисаonoj aktivizaciji ученика, дидактичке вриједности технике категорија у мисаonoj aktivizaciji ученика, улога технике пиктограм у мисаonoj aktivizaciji ученика, Дидактичке вриједности технике стрипа у мисаonoj aktivizaciji ученика, улога технике ментална мапа у мисаonoj aktivizaciji ученика, дидактичке вриједности демонстративно-илустративне методеу мисаonoj aktivizaciji ученика, дидактичке вриједности лабораторијско-експерименталне методе у мисаonoj aktivizaciji ученика, улога наставних средстава у мисаonoj aktivizaciji ученика, улога социјалних облика рада у мисаonoj aktivizaciji ученика, утемељеност мисаоних активности ученика у наставним системима, дидактичка утемељеност функција наставника, дидактичка утемељеност савремених функција наставника у школи, дидактичка утемељеност функција наставника у припремању и извођењу средњошколске наставе, најважније развојне карактеристике ученика у средњој школи, специфичност мисаоности кодadolescenata, когнитивни развојadolescenata, улога функција наставника на развој идентитета кодadolescenata и осврт на слична истраживања проблема. Послије теоријско-научног разматрања проблема презентована је методологија истраживања са свим елементима: (дефиниција проблема и приказ предмета

истраживања, значај проблема, циљ истраживања, девет задатака истраживања, главна хипотеза и девет подхипотезе, статистичка обрада података, популација и узорак, методе, технике и поступци истраживања, инструменти и поузданост мјерних инструмената, организација и ток истраживања), потом анализа и интерпретација резултата истраживања, закључак и прилози. У уводном дијелу дисертације увјерљизо је образложена, научна релевантност, недовољна изученост и друштвена неопходност вишеструких могућности дидактичког утемељивања мисаоног активирања ученика средњошколског узраста обављањем савремених функција њихових наставника.

2. УВОД И ПРЕГЛЕД ЛИТЕРАТУРЕ

Истраживање на тему „Дидактичка утемељеност мисаоних активности ученика и функције наставника у припремању и извођењу средњошколске наставе“ је реализовано збој тога што је средњошколска настава најзанемаренији дио васпитно-образовног процеса. У нашим васпитно-образовним системима не постоји организован систем истраживања, праћења и контроле наставе у циљу побољшања њеног квалитета. Настава је врло сложен динамички процес који се непрестано мијења. Тако је сваки пут изнова утемељујемо, припремамо, пажљиво пратимо њен ток и прилагођавамо га тренутном стању. Циљ истраживања је био испитати дидактичку утемељеност мисаоних активности ученика и функције наставника у припремању и извођењу средњошколске наставе. Задаци истраживања су били: идентификовати присуство мисаоних активности ученика у припремној и изведбеној фази наставе, испитати повезаност између компоненти планиране мисаоне активизације ученика у припремној фази, испитати повезаност лоших навика наставника које ометају интелектуално осамостаљивање ученика са мисаоним активностима, испитати повезаност активности наставника на часу са мисаоним активностима, идентификовати репертуар техника које наставници користе у циљу мисаоне активизације ученика, испитати повезаност дидактичких средстава са мисаоним активностима, идентификовати савремене функције наставника приликом мисаоне активизације ученика, испитати да ли постоји статистички значајна разлика у процјенама савремених функција наставника између наставника и ученика и испитати да ли постоји статистички значајна разлика у дидактичкој утемељености мисаоних активности ученика у припремној и

изведенуј фази с обзиром на врсту средње школе. Провјерено је 9 помоћних хиптеза (комплементарно постављених са задацима истраживања) а тиме је провјерена и главна хипотеза која је комплементарна циљу истраживања. Ако желимо ученике оснапособљавати за стваралачки рад, тада им морамо мисаонима активирањем развијати њихове мисаоне снаге. Докторска дисертације се ослања на истраживања до којих су дошли Баковљев (1962), Лекић (1965), Илић (1991) и Илић (2012), Јерчић, М., Ситар, Ј. (2013), Палекчић (2000) али и отвара нова питања која су остала недовољно истражена међу којима и ова тема. Посебан допринос ове дисертације се огледа у анализирању припремне фазе наставе, те истраживање у функцији њеног унапређивања што је код нас још увијек недовољно учињено. Приликом израде докторске дисертације кандидат је користио преко стотину различитих извора. Докторска дисертација најзначајнија теоријска упоришта проналази у следећим књигама: Андриловић, В., Чудина-Обрадовић, М. (1996). *Психологија учења и наставе*. Загреб: Школска књига; Армстронг, Т. (2008). *Најбоље школе*, Загреб: Едука; Баковљев, М. (1982). *Мисаона активизација ученика у настави*. Београд: Просвета; Банђур, В. (1985). *Ученик у наставном процесу*. Сарајево: Веслин Маслеша; Брунер, Ј. (1997). *The power mindfu леарнинг*. Цамбриге Массацхусетс: Цопуригхт; Десфоагес, Ц. (2001). *Успешно учење и поучавање, психологијски приступ*, Загреб: Едука; Ђорђевић, Ј. (1997). *Настава и учење у савременој школи*. Београд: Учитељски факултет; Друден, Г., Вос, (2001). *Револуција у учењу*. Загреб: Едуца, Гордон, Т. (1998). *Како бити успешан наставник*. Београд: Креативни центар; Гргин, Т. (1997). *Едукацијска психологија*. Јастребарско: Наклада Слап; Илић, М. (1984). *Учење и настава различитих нивоа тежине*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства; Илић, М. (2002). *Респонсибилна настава*. Бања Лука: Универзитет у Бањој Луци; Илић, М. (2012). *Инклузивна настава*. Источно Сарајево: Филозофски факултет Универзитета у Источном Сарајеву; Јенсен, Е. (2003). *Супер-настава*. Загреб: Едука; Јерчић, М., Ситар, Ј. (2013). *Учимо учити, што је квалитетно знање и како га стјеци*. Загреб: Елемент; Јохансон, Д., Јохансон, Р., Холубец Јохансон, Е. (1994). *The new цирцлес оф леарнинг. Цооператион ин тхе цасстроом анд сухоо*. Виргинија: Цопуригхт; Јурчић, М. (2012). *Педагошке компетенције савременог учитеља*. Загреб: Рецедо; Калин, Б. (1982). *Логика и обликовање критичког мишљења*. Загреб: Школска књига. Куриашу, Ц.(1997). *Темељна наставна умијећа*. Загreb: Едука;

Лекић, Ђ. (1965). *Активност у настави*. Београд: Завод за издавање уџбеника социјалистичке Републике Србије, Маттес, В. (2007). *Рутински планирати, учинковито поучавати*. Загреб: Наклада Љевак; Марзано, Р., Пицкерна, Д., Поллоцк, Ј. (2006). *Наставне стратегије, како примијенити девет најуспешнијих наставних стратегија*, Загреб: Едуца; Мисцхке, В., Кипер, Х., (2008). *Увод у онђу дидактику*. Загреб: Едука; Муминовић, Х. (1998). *Могућност ефикаснијег учења у настави*. Сарајево: И. П.“Свјетлост“ Завод за уџбенике и наставна средства; Польак, В. (1988). *Дидактика*. Загреб: Школска књига; Польак, В. (1965). *Цјеловитост наставе*. Загреб: Школска књига, Польак, В. (1966). *Дидактичке теме*. Загреб: Педагошко-књижевни збор; Стеенберг, Р. (2004). *Когнитивна психологија*, Јастребарско: Наклада Слап; Стојаковић, П. (1986). *Развијање способности учења*. Сарајево: Свјетлост-ООУР завод за уџбенике и наставна средства; Стојаковић, П., (2003). *Психологија за наставнике*. Бања Лука: Прелом; Слатина, М. (1998). *Наставни метод*. Сарајево: Филозофски факултет; Сузић, Н. (2005). *Педагогија за XXI вијек*. Бања Лука: ТТ-Центар; Сузић, Н. (1995). *Особине наставника и однос ученика према настави*. Бања Лука: Народна универзитетска библиотека „Петар Кочић“; Техарт, Е. (2001). *Методе поучавања и учења*. Загреб: Едука; Визек-Видовић, Ријавец, М. Влаховић-Штетић, В. Мильковић, Д. (2003). *Психологија образовања*. Загреб: Уџбеници Свеучилишта; Заревски, П. (1997). *Психологија памћења и учења*. Јастребарско: Наклада Слап.

Кандидат је консултовао следеће научне референтне и за ову дисертацију тематски релевантне чланке: Аврамовић, З, Вујачић, М. (2009). *Наставници и промене у квалитету часа*. Педагошка ставрност. вол.55.бр. 3-4. стр. 355-367, Ђелановић Дијанић, Ж. (2011). *Неке методе за развој критичког мишљења ученика по EPP систему*. Методички огледи. вол.19. бр. 1. стр. 163-179, Ђорђевић, Ј. (2008). *Личност и функције наставника у савременим друштвеним економским промјенама*. Београд: Српска академија образовања, стр.842-853, Илић, М. (1991). *Наставник у условима савремених промјена*. Бања Лука: Зборник излагања и саопштења на симпозијуму, стр.5-21, Колудровић, М., Реић Ерцеговац, И. (2010). *Потицање ученика на креативно мишљење у савременој настави*. Одгојне знаности. вол.12. бр. 2. стр. 427-439, Кузмановић-Буљубашић, В. (2006). *Педагошка радионица у функцији активне наставе и учења на успјесима*. Методички огледи. вол.13, бр.1. стр.123-136, Маринковић, С. (2011). *Концепција активног учења као*

основа за формирање нових наставничких компетенција. Педагогија. вол. 66 бр .2, стр. 204-214, Станковић, З. (2003). *Педагошка функција наставних срестава.* Педагошка стварност, вол. 49 бр. 9-10 стр. 735-744, Симеуновић, В. (2004). *Организовање система васпитања и образовања у друштвеним кризама-улога учитеља у моделовању активног учења.* Педагошка стварност, вол. 50, бр. 5-6, стр. 409-420, Тубић, Д. (2004). *Атрибуције особина наставника и активности ученика у настави.* Педагошка стварност, вол. 50, бр. 3-4, стр. 270-289, Влаховић, Б. (2004). *Проширене улоге наставника.* Педагогија бр.3/04, стр.3-13, Влаховић, Б. (2011). *Наставник у улоги модератора и фасилитатора развоја критичког мишљења ученика.* Педагогија. вол. 66, бр.4, стр.589-607, Влашић, Д. (2010). *Интернет у настави.* Педагошка стварност, вол. 56, бр. 1-2, стр. 82-90

Допринос докторске дисертације се огледа и у томе што је консултована и конструктивно-критички анализирана савремена литература како код нас тако и у свијету, те су синтетизована и системски презентована цјеловитија теоријска сазнања о компонентама, нивоима, вриједностима и могућностима научног дидактичког утемељивања мисаоних активности ученика и савремених функција наставника у припремању и реализацији средњошколске наставе.

3. МАТЕРИЈАЛ И МЕТОД РАДА

Императив савremenог доба је научити ученике да мисле. Ослањајући се на претходна педагошко-психолошка и дидактичко-методичка научна сазнања, у оквиру докторске дисертације урађено је емпиријско истраживање дидактичке утемељености мисаоних активности ученика и функција наставника у припремању и извођењу средњошколске наставе. Истраживањем је обухваћено 123 наставника, 144 ученика, анализирана је 141 наставна припрема, те опсервирано 129 часова на подручју Зеничко-добојског кантона. У истраживању су кориштене слједеће истраживачке методе: дескриптивна метода, затим, сервеј метода као варијанта дескриптивне методе, те метода теоријске анализе и синтезе. Након анализе и обраде података добијених овим методама вршило се уопћавање и поређење или компарација. Примјењење су слједеће технике у склопу поменуте дескриптивне методе: анализа педагошке документације тј. анализиране су припреме наставника, систематско посматрање, посматране су мисаоне активности ученика и функције наставника у извођењу наставе, скалирање, скалирањем се служило код протокола

систематског посматрања као испитивања мишљења ученика и наставника, анкетирање наставника и ученика. Примјеном самостално конструисаних и баждарених инструмената анкетирани су наставници и ученици. За потребе овог истраживања кориштени су сљедећи инструменти: евиденциони лист за анализу садржаја писмених припрема. У овом случају, то су показатељи добивени анализом наставних припрема. Јединице анализе садржаја биле су дефинисане за мисаону активизацију, а такођер и за функције наставника. Посебна пажња се обратила у припемној фази на задатке наставе, протокол за посматрање, сачињен према задацима истраживања, посебна пажња се обратила на технике које наставници користе приликом мисаоне активизације. Такођер, од инструмената конструисан је упитник за наставнике (АУН) сачињен за потребе испитивања савремених функција наставника и анкетни упитник за ученике (АҮУ) сачињен за потребе истраживања. Примјеном самостално конструисаних и баждарених инструмената анкетирани су наставници и ученици. Израчуната је поузданост за сва четири инструмента. Распон доње и горње границе поузданости износи оквирно од 0,60-0,91 што говори о задовољавајућој поузданости мјерних инструмената који су наведени у прилогима докторске дисертације. Примјењене методе, технике и инструменти су теоријско-методолошки засновани, прикладни су истраживачком проблему и омогућили су реализације циља и задатака истраживања. Такође, приликом статистичке обраде података кориштени су сљедећи статистички поступци: анализа фреквенција и постотака (дескриптивна статистика), Пирсонов коефицијент корелације, т-тест и ф-тест. Статистичка обрада података је тематски адекватна. Резултати истраживања су коректно интерпретирани, јасно и прецизно приказани.

4. РЕЗУЛТАТИ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ИСТРАЖИВАЊА

Резултати истраживања указују да су у припемној фази наставе најзаступљеније мисаоне активности ученика описивање и дефинисање, док се на посљедњем мјесту налази аплицирање, поистовећивање и синтетизовање. Генерално, већина припрема нема јасне дефинисане задатке наставе нити именоване мисаоне активности ученика које ће се развити у наставном процесу. Циљеви нису једнозначно описани, те их је тешко идентифицирати. У изведеној фази наставе, на часовима од мисаоних активности најчешће су идентификоване анализирање, затим описивање и асоцирање. Мисаоне активности у изведеној фази су недовољно

заступљене, али су присутније него у припремној фази. Присутна је ниска заступљеност сложенији мисаоних активности као што су дедукција, индукција и синтеза. Када су у питању методичке одлуке наставника, од свих методичких одлука најбоље су приказана наставана средства која могу мисаоно да активирају ученике ($M=2,25$) и методе рада наставника које могу да мисаоно активирају ученике ($M=2,18$). Најмање су описане дидактичке ситуације активности ученика и професора ($M=1,83$). У наставним припремама ријетко су наведене функције наставника које се односе на развијање вјештина аргументираног и критичког мишљења ($M=2,58$), те развијања креативног мишљења ученика ($M=2,56$). Најмање се спомињу функције наставника које се односе на „увлачење“ ученика у релевантне менталне активности ($M=1,80$). Постоји висока повезаност између мисаоних активности ученика и методичких одлука наставника (0,71), те висока повезаност између методичких одлука наставника и савремених функција наставника (0,75), на нивоу 0,01. Надаље, постоји стварна значајна повезаност између мисаоних активности ученика и функција наставника (0,66) на нивоу 0,01. Идентификоване су лоше навике које ометају интелектуално осамостаљивање ученика, а најзаступљеније су сдговарање на властита питања и сувишно говорење. На већини опсервираних часова доминирале су вербалне наставне методе. У већини случајева организован је фронтални облик рада у оквиру којег наставници одговарају на властита питања и сувише говоре, те самим тиме ученике мисаоне не активирају. Такође, наставници најмање отимају ријечи од ученика јер ученици су пасивни и ријетко се јављају, што за посљедицу има запостављање аргументованог и критичког мишљења. Ученици су више реципијенти него активни учесници у васпитно-образовном процесу. Не постоји статистички значајна повезаност између мисаоних активности ученика и лоших навика које ометају интелектуално осамостаљивање ученика и тиме није потврђена трећа хипотеза да постоји повезаност између лоших навика које ометају интелектуално осамостаљивање ученика и мисаоних активности у изведененој фази. На часу наставници највише ученике подстичу на размишљање и изражавање њихових мисли, тврдњи и аргументата ($M=3,64$) потом да стварају проблемске ситуације, постављају питања, ученике усмјеравају на тражење одговора ($M=3,59$). Такођер, постоји значајна повезаност између активности наставника и мисаоних активности ученика (0,64) на нивоу 0,01. Наставници најчешће нису свјесни своје улоге када је у питању мисаона активизација ученика. Репертоар

техника којима се наставници користе у мисаоној активизацији ученика је оскудан. Од 129 опсервиралих часова, само се на једном часу материјег језика појавила олуја *идеја*, док на свим осталим није било нити једне технике мисаоног активирања ученика. Од 141 анализиране наставне припреме, нити једна наставна припрема нија имала предвиђену макар једну технику како би ученике мисаоно активирали. Генерално, наставници нису упознати са техникама којима би лакше мисаоно активирали ученике. Већина наставника користи таблу ($M=2,58$) како би мисаоно активирао ученике. Послије табле, наставници највише користе уџбенике ($M=2,45$). Најмање се користе стварним предметима ($M=1,24$), рачунаром и интернетом ($M=1,26$). Постоји статистички стварна значајна повезаност (0,44), између наставних средстава и мисаоних активности ученика на нивоу 0,01. Нажалост наставници се још увијек највише користе таблом, занемарујући савремена наставна средства. Када су у питању опште функције наставника, наставници сматрају да најчешће у школи обављају функцију предавача и оцењивача ($M=4,34$), затим наводе функцију градитеља сарадничких односа ($M=3,88$) док функцију истраживача ($M=3,22$) најмање обављају. Ученици процјењују да наставници најчешће обављају функцију предавача и оцењивача ($M=4,37$), потом редитеља наставе ($M=3,55$). Ученици сматрају да наставници најмање обављају функцију иноватора ($M=2,77$). Када су у питању функције наставника у непосредном раду, наставници настоје највише да оспособе ученике за разумијевање научених садржаја ($M=4,07$), затим обуче ученика за примјену научених знања у познатим ситуацијама ($M=3,82$). Знатан број ученика процјењује да наставници оспособљавају ученике за самостално учење ($M=3,19$), те да развијају креативно мишљење ($M=3,13$). Најмање код ученика развијају могућности примјене научених знања у непознатим ситуацијама ($M=2,57$), што је у супротност са мишљењима наставника. Наставници сматрају да су најважније функције наставника да вреднује процес учења и ученичког постигнућа ($M=3,96$), те да користе различите контексте и ресурсе за учење ($M=3,91$). Ученици истичу да су најважније функције наставника приликом мисаоне активизације да користе пригодне методе како би мисаоне активирали ученике ($M=2,96$), затим да користе различите контексте и ресурсе за учење. На задњем мјесту наводе функцију наставника да дизајнира наставне ситуације у којима ће увести ученике у релевантне менталне активности ($M=2,76$). Постоји статистички значајна разлика у процјенама савремених функција наставника између наставника и ученика. Утврђена

је статистички значајна разлика у утмељености мисаоних активности ученика у припремној и изведбеној фази с обзиром на врсту средње школе. У припремној фази је видљиво да постоји статистички значајна разлика код присуства мисаоних активности између Средње техничке и Средње мјешовите школе на нивоу 0,05, те статистички значајна разлика у функцијама наставника приликом мисаоне активизације између Гимназије и Средње мјешовите школе. У изведбеној фази резултати показују да постоји статистички значајна разлика код присуства мисаоних активности и лоших навика које ометају интелектуално осамостаљивање ученика између Гимназије и Стручне школе те Техничке и Стручне школе на нивоу 0,05, и 0,01. Главна хипотеза да у већини писаних припрема и реализацији већине часова средњошколске наставе недостају мисаоне активности ученика и савремене функције наставника је потврђена. Резултати су правилно, логично и јасно тумачени.

Теоријски значај докторске дисертације се огледа у томе да резултати овог истраживања значајно проширују и продубљују досадашња теоријска сазнања о дидактичкој утемељености мисаоних активности ученика и функцијама наставника у припремању и извођењу средњошколске наставе, те тиме могу представљати поузданije полазиште у развоју теоријских дидактичких основа унапређивања квалитета наставе у средњој школи. Интердисциплинарним приступом отворена су и нова питања мисаоно-критичког активирања ученика и испољавања иновативних функција наставника, што могу бити предмети нових истраживања.

Друштвени значај докторске дисертације огледа се у томе да ако се идентификују иновативне функције наставника приликом мисаоне активизације ученика, побољшат ће се квалитет средњошколске наставе, малди ће развијати опште, професионалне и грађанске компетенције до њиховог максимума и тиме ће друштво брже напредовати.

Практични значај докторске дисертације се огледа у томе да научно истраживање дидактичке утемељености мисаоних активности ученика у припремању и извођењу средњошколске наставе може помоћи у формирању увјерња наставника о важности пројектовања и предвиђања мисаоних активности ученика у припремању наставе, што може утицати на успјех ученика у учењу и сам однос према настави. Такођер, може указати наставницима на њихове иновативне функције приликом мисаоне активизације ученика. Тиме се даје допринос даљем дидактичко-методичком утемељењу ефикаснијег наставног процеса у нашој средњој школи, што

је код нас још увијек велики проблем.

5. ЗАКЉУЧАК И ПРИЈЕДЛОГ

Докторска дисертација Амера Ђаре под насловом „*Дидактичка утемељеност мисаоних активности ученика и функције наставника у припремању и извођењу средњошколске наставе*“ садржи студиозно анализирана и синтетизована научна педагошко-дидактичка и тематски тангентна теоријска сазнања и главне налазе претходних истраживања о мисаоним активностима ученика и функцијама наставника у припремању и извођењу средњошколске наставе. На тим темељима развијен је и успјешно реализован проблемски прикладан пројекат емпиријског истраживања. Примјењени су тематски адекватни инструменти истраживања на репрезентативним узорцима припрема, дидактичко-методичких средстава и непосредно опсервирањима часова наставе. Резултати емпиријских истраживања коректно су статистички обрађени, увјерљиво интерпретирани и генерализовани, те су поуздана упоришта унапређивања активности ученика и континуираног иновативног рада наставника, као и извориошта отворених питања за даље научноистраживачке пројекте. У дисертацији су интересантна тематски релевантна педагошко-психолошка и гносеолошко-дидактичка сазнања о стратегијама, поступцима, средствима и техникама мисаоног активирања ученика у настави и о иновативним функцијама наставника и њиховом конципирању и континуираном остваривању. Емпиријским истраживањем у оквиру дисертације установљена је запостављеност мисаоно-критичког и стваралачког активирања ученика и креативног ангажовања наставника у препартивној и оперативној етапи средњошколске наставе. Утврђена је доминација предавачко-приказивачког поучавања пројектог псеудомисаоним активирањем ученика чије су поље вербално-репродуктивна и недовољно апликативна знања. Идентификовани су узроци и поље таквог стања, те потребе и могућности професионалног оспособљавања будућих и стручног усавршавања дипломираних запослених наставника за интензивније когнитивно (психомоторно, афективно, откривалачко, креативно), дидактички прикладно стимулисање активности ученика у циљу стицања конструктивистичких знања, вјештина, навика, способности и других потенцијала личности које се могу продуктивно примјењивати у сличним и у новим радним, друштвеним и животним ситуацијама. Та нова дидактичка сазнања

успешно су синтетизована са налазима ранијих тематски тангентних проучавања. Значајан су допринос даљем развоју дидактике, те могу бити поуздана научна педагошко-дидактичка основа за нове истраживачке пројекте, за иновирање наставних програма, израду активизацијских уџбеника и наставних средстава, за модернизацију студијских програма на наставничким факултетима, за припремање и реализацију програма стручног усавршавања средњошколских наставника у примјени техника плодотворног мисаоно-критичког и стваралачког ангажовања ученика у иновативној настави усмјереној на трајније, значајне, апликативне и мјерљиве исходе учења и поучавања. Докторска дисертација испуњава Законом иодређене критерије за овај ниво научног доприноса, па имамо задовољство да предложимо Научно-наставном вијећу и Сенату Универзитета да усвоје овај Извјештај и да одобре јавну одбрану докторске дисертације.

- а) Навести најзначајније чињенице што тези даје научну вриједност, ако исте постоје дати позитивну вриједност самој тези.
- б) Ако је приједлог неизгативан, треба дати опширенје образложение и документовано указати на учињене пропусте, односно недостатке написане докторске тезе.

ПОТПИС ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. Проф. др Миле Илић, редовни професор Филозофског факултета Универзитета у Бањој Луци, предсједник

2. Проф. др Бранка Ковачевић, ванредни професор Филозофског факултета Универзитета у Источном Сарајеву, члан

3. Проф. др Драгенко Јоргић, ванредни професор Филозофског факултета Универзитета у Бањој Луци, члан

ИЗДВОЕНО МИШЉЕЊЕ: Члан комисије који не жели да потпише извјештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извјештај образложение, односно разлог због којих не жели да потпише извјештај.